

Europos semestras ir šaliai skirtos reformų ir investicijų rekomendacijos: efektyvumas, tikslingumas, įgyvendinamumas. Pilietinės visuomenės nuomonė.

2024 m. kovo 12 d. 10.00–13.00 val.

Europos Komisijos atstovybė Lietuvoje, Gedimino pr. 16, Vilnius

Apskritojo stalo organizatorius

- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK)

Ataskaita

Ižanginis žodis

Bendrai pristatomas EESRK ir jo sukurta Europos semestro grupė bei jos tikslas, taip pat pristatomi Komitetui atstovaujantys nariai. Apibrėžiama susitikimo su organizuota pilietine visuomene tema ir tikslas.

EK atstovybės Lietuvoje vadovas:

- Trys svarbios tarpusavyje tarpiai susijusios temos: šalims skirtos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas valstybėse narėse, ES ekonomikos valdymo taisyklių reforma ir nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimas;
- šias temas vienijanti linija – stiprėjantis suvokimas, kad ES šalys yra stipriai viena nuo kitos priklausomos, todėl turi koordinuoti savo ekonominę ir socialinę politiką; tai ir lemia naujų instrumentų, tokių kaip Europos semestras, atsiradimą;
- kartu didėja išsipareigojimai, atsakomybė už tuos priimtus išsipareigojimus, taip pat pasekmės, jei išsipareigojimai nevykdomi. Todėl labai svarbus socialinių partnerių įsitraukimas ir dalyvavimas, nes taip užsitikrinama jų parama;

- Europos semestras sukurtas kaip atsakas į praėjusią finansų krizę, sukėlusią egzistencinių grėsmių Europos šalių ekonomikai. Tai paskatino sukurti, sustiprinti ir sutelkti įvairias procedūras: perviršinio deficito, makroekonominio disbalanso ir kt. Taigi reformų koordinavimas taip pat sujungtas į vieną semestrą;
- nuolat vyksta įvairaus pobūdžio konsultacijos su socialiniais partneriais, stengiamasi išsiklausti į jų nuomonę ir įvertinti realią padėtį Lietuvoje;
- bendrai rekomendacijos yra taiklios, joms pritaria ir socialiniai partneriai, tačiau pastebimi ir tam tikri trūkumai:
 - joms įgyvendinti reikalingos ilgalaikės, kartais nepopuliarios reformos, kurias lemia politiniai ciklai. Tik nedidelė rekomendacijų dalis yra visiškai arba didžiąja dalimi įgyvendinamos;
 - už fiskalinių taisyklių nesilaikymą šalys nėra baudžiamos;
 - pačioms taisyklėms taip pat trūksta lankstumo; visos šalys traktuojamos vienodai, neatsižvelgiama į jų specifiką;
 - įgyvendindamos Maastrichto kriterijus šalys dažnai turėdavo priimti pačiai šaliai nenaudingus sprendimus, pvz., mažinti investicijas, o tai lėmė neigiamą ekonominio augimo potencialą ateityje;
- iš to atsirado (jau COVID kontekste) Ekonomikos augimo ir atsparumo didinimo priemonė (angl. RRF) – didelė viso Europos semestro dalis. Ji ir sukurta semestro pagrindu. Esminis skirtumas – finansinės paskatos įgyvendinti reformas, kartu numatyta finansinė atsakomybė, jei tikslai nepasiekti;
- nelengva persiorientuoti prie tokio principo, pats įgyvendinimas galėtų būti spartesnis, tačiau kartu ir normalu, kad prisitaikyti prie naujovių reikia laiko;
- kitas naujas dalykas – fiskalinių taisyklių reforma, peržiūrėjimas visų kriterijų: dėl 3 proc. BVP deficito, 60 proc. skolos, siekiant lankstumo ir geriau atspindėti realią ekonominę padėtį;
- svarbus dalykas – tos taisyklės neberagins valstybių atsisakyti augimą skatinančių investicijų vien tik siekiant subalansuoti biudžetą. Išskirtos kelios prioritetinės ir visai ES aktualios investicijų sritys: žalioji ir skaitmeninė transformacija, socialinis ir ekonominis atsparumas, energetinis saugumas, gynyba;
- fiskalinės taisyklės, kaip ir RRF, sustiprins paskatą vykdyti struktūrines reformas;
- šiuose procesuose svarbus vaidmuo tenka socialiniams partneriams, taip pat būtina sukurti efektyvų koordinavimo mechanizmą nacionaliniu lygmeniu, kad socialiniai partneriai galėtų veiksmingai įsitraukti ir daryti įtaką.

Europos semestro pirmininkas L. Jahier plačiai paaiškina Europos semestro ir konsultacijų su pilietine visuomene svarbą ir pasidžiaugia per trejus metus pasiektais itin gerais rezultatais.

Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė:

- Šalims skirtos rekomendacijos labai taiklios, atspindi pagrindinius profesinių sąjungų siūlymus ir siekius;
- reformų labai daug, sunku visur suspėti, tačiau jos labai aktualios ir profesinės sąjungos tikrai aktyviai dalyvauja, ypač sveikatos ir socialinėje srityje;
- trūksta dialogo savivaldybių lygmeniu, pvz., dėl viešojo transporto atnaujinimo, mobilumo užtikrinimo;
- labai reikalinga rekomendacija dėl įgūdžių ir jų ugdymo atsižvelgiant į realius darbo rinkos poreikius; investicijos į įgūdžių didinimą turi būti tikslingos;
- per mažos investicijos į namų renovavimą ir socialinį būstą; priimtas nepopuliarus sprendimas nesuteikti teisės į kompensaciją, jei asmuo gyvena pas gimines, neatsižvelgiant į tai, kad asmuo tokią teisę turi, pvz., dėl negalios ar mažų pajamų;
- reikalingas aktyvesnis socialinis dialogas, kad sprendimai būtų priimami bendrai.

Diskusija apie Europos semestrą

Ar šalims skirtos rekomendacijos atitinka mūsų valstybinių institucijų interesus ir lūkesčius, ar yra iškeliamos sprendžiamos problemos ir kaip tai vertina mūsų pilietinė visuomenė? Ar rekomendacijos yra veiksmingai įgyvendinamos? Su kokiomis kliūtimis susiduriama?

VALSTYBINIŲ INSTITUCIJŲ NUOMONĖ

LR Vyriausybė:

- Semestras suprantamas kaip pagrindinis koordinavimo mechanizmas. Svarbu – jo pozicionavimas: kas tai yra, kaip jis dera su kitais procesais, kokie yra dokumentai, jų tikslai, kokios numatytos procedūros ir investiciniai mechanizmai;
- pozicionavimo prasme, tai nėra savarankiškas procesas, o veikia dalis investicinio, ekonominio ir socialinio gyvenimo visose ES valstybėse narėse, nes apima tik tam tikrus kiekvienos valstybės ekonominio vystymosi aspektus;
- bendras vardiklis – tvari finansų sistema, žaliasis kursas, skaitmeninimas, didesnis gerbūvis, didesnis ekonomikos atsparumas ir t. t.;
- tai neina lygiagrečiai su procesais Lietuvoje, o veikia yra tų pačių procesų dalis. Atskyrimas yra simbolinis, vyksta per atskirus procesus, planavimą, vertinimą, atskirus dokumentus, ciklus laiko ir veiksmų prasme ir investicinius mechanizmus. Į semestrą nepatenka labai dideli finansavimo šaltiniai ir investiciniai instrumentai. Neaišku, ar juos reikia palikti nuošaly ar vertinti kompleksiskai;
- RRF – labai savalaikis, bet laikinas instrumentas. Neaišku, koku pavidalu toliau egzistuos ir ar apskritai egzistuos;
- dėl ambicijos įgyvendinti metines rekomendacijas, išskyrus po vieną konkrečią rekomendaciją kiekvienai valstybei (2023 m.), kitos yra tos pačios: finansinės sistemos stabilumas, tikslas atsisakyti brangiai kainuojančių energetikos rėmimo priemonių, tęsti RRF įgyvendinimą. Konkreti rekomendacija Lietuvai – sustiprinti pirminę sveikatos priežiūrą ir padidinti sveikatos sistemos atsparumą;
- jeigu semestro įgyvendinimas nėra savarankiškas procesas, ar nevertėtų kalbėti apie jo, kaip standartinės praktikos, įtraukimą į nacionalinį planavimą ir nacionalinių strateginių sprendimų priėmimą?

LR Finansų ministerija:

- Koordinuojant didžiausių investicinių programų įgyvendinimą ir derybas su EK dėl struktūrinių fondų programų ir naujos kartos Lietuva plano, Europos semestro reikšmė visuomet buvo akcentuojama;
- nebuvo sunku nuspręsti, kurias reformas įtraukti į naujos kartos Lietuva planą ir įsipareigoti – susieti tai su konkrečiomis lėšomis;
- vykstant deryboms su EK, pagrindines semestro rekomendacijas pavyko įtraukti, ir ne tik 2023, bet ir ankstesnių metų, kurios dar nėra visiškai įgyvendintos;
- rekomendacijos tikrai taiklios; svarbu pabrėžti, kad vidurio laikotarpio vertinime Lietuva minima kaip viena geriausiai rekomendacijas įgyvendinančių šalių;
- klausimas, koks bus tų visų reformų veiksmų poveikis ir reikšmė. Planuojant reformas, investicijas ir diskutuojant su partneriais, reikia ieškoti geriausių sprendimų, kad būtų kuo didesnis poveikis.

LR Ekonomikos ir inovacijų ministerija:

- Dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų turinio, kyla klausimas, ar jos tikrai atliepia aktualiausias valstybių narių iššūkius, ar yra pačios svarbiausios atsižvelgiant į dabartinę saugumo situaciją. Nebūtinai;
- rekomendacijos vėluoja. Kyla naujų iššūkių, susijusių su saugumu, su užsienio investuotojais, neaiškumu dėl karo Ukrainoje. Diskusijos yra iš esmės pasikeitusios, tačiau rekomendacijose tai niekaip neatliepta;
- būtina kuo skubiau su socialiniais partneriais aptarti, kur yra prioritetai: sveikatos apsauga, mobilizacija, švietimas, darbo vietų kūrimas ar kita? Čia kaip ir kritika procesui, bet ji savalaikė ir tinkama, nes trūksta lankstumo, kadangi padėtis šalyje gali pasikeisti labai greitai ir dramatiškai;

- taigi reikalingas lankstumas ir aiškumas turint omenyje konkrečius kiekvienos valstybės iššūkius. Galėtų būti paskatos ar galimybės lanksčiau keisti strateginius dokumentus, nes kartais reikia labai staigiai reaguoti.

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

- Rekomendacijos taiklios ir naudingos, vertiname EK atliekamą pažangos analizę;
- socialinėje srityje rekomendacijų yra daug ir tai lemia nemažą administracinę naštą, nes koordinavimas, sprendimų priėmimas, dokumentų skaitymas ir analizė užima daug laiko ministerijos darbotvarkėje, todėl labai mažai laiko lieka diskusijoms su socialiniais partneriais;
- tą padaryti sudėtinga ir dėl trumpų terminų: EK dokumentai kartais gaunami "paskutinę minutę";
- labai svarbu – duomenų savalaikiškumas semestro ir rekomendacijų kontekste; duomenys neretai neatspindi realios situacijos;
- apklausų duomenys ir administraciniai duomenys nėra tapatu, konkretus pavyzdys – paskutinėje užimtumo ataskaitoje minimas *disability employment gap* rodiklis;
- įgyvendinant rekomendacijas, ypač socialinėje srityje, itin svarbus savivaldybių lygmuo ir jis turėtų būti įtrauktas.

LR Susisiekimo ministerija:

- Svarbios rekomendacijos dėl klimato kaitos ir inovacijų, jos teisingos, tačiau procesas per lėtas;
- gyvename labai dinamiškame pokyčių pasaulyje, dabar padėtis Lietuvoje ir Baltijos šalyse yra kitokia nei buvo tuomet, kai vyko derybos dėl rekomendacijų;
- planai ambicingi, tačiau jie ne visada dera su naujais iššūkių;
- RRF – susitarimas dėl rezultato, o ne dėl proceso; neatsisakę kontrolės mechanizmo (*micromanagement*), nužudėme rezultatą, nes užtrukome per ilgai; daug prasidėjusių procesų, reformų, tačiau rezultatai dar nepasiekti;
- sėkmės istorija – bendravimas su socialiniais partneriais diegiant 5G Lietuvoje: valstybė parengė svarbų įstatymų paketą, verslo sektorius vykdė dideles investicijas, todėl puikus rezultatas;
- pagrindinis Europos rinkos iššūkis – nėra konkurencingos kainos technologijoms Europoje.

Komentaras. Investicijų susiejimas su reformomis. Reformos dažniausiai įgyvendinamos viešojo sektoriaus, centrinės valdžios, o investicijos daugeliu atvejų vykdomos ne viešojo sektoriaus. Sparta ir rezultatai priklauso tiek nuo proceso ir įvairių pokyčių, tiek nuo neviešojo sektoriaus aktyvumo. Sieti valstybiniu lygmeniu planuojamas reformas su visu investicijų paketu yra pernelyg tiesmukiška ir neturėtų būti pagrindinė taisyklė. Be to, valstybių potencialas yra skirtingas. Kai kurios valstybės (LT) labai priklauso nuo europinių investicijų iš visų šaltinių.

SOCIALINIŲ PARTNERIŲ NUOMONĖ

Lietuvos pramonininkų konfederacija:

- Rekomendacijos taiklios ir teisingos, gal kiek trūksta specifikos Lietuvos atžvilgiu;
- tačiau didžiausia problema – įgyvendinimas, administravimas, koordinavimas tarp ministerijų, dialogo su socialiniais partneriais trūkumas; vis nerandama būdo efektyviai dirbti ir įgyvendinti reformas;
- Lietuva turi per mažai lėšų ir pajėgumų, kad galėtų sau leisti nepasiekti rezultato su turimais ištekliais; kiekvienas išleistas euras turi duoti didžiausią galimą efektą;
- reikėtų kuo mažiau administracinių dalykų ir kuo spartesnio įgyvendinimo, kuo greičiau "paleisti" investicijas; intensyvesnis ir efektyvesnis socialinis dialogas turėtų padėti rasti būdų, kaip tą padaryti.

Skurdo mažinimo tinklas:

- Esame įtraukiami į semestrą ir tuo džiaugiamės. 2023 m. rekomendacijos socialinėje srityje, palyginti su keliomis pastarosiomis rekomendacijomis, yra silpnesnės;
- buvo tikimasi rekomendacijų dėl mokesčių reformos, tačiau jų nebuvo;

- vertinant skurdo rizikos ar finansavimo socialinei apsaugai rodiklius, padėtis nėra pasikeitusi; primenama, kad socialinei apsaugai skiriama 2/3 mažiau nei vidutiniškai skiriama kitose ES valstybėse. Negalime tikėtis pokyčių, kai sritis daug metų gerokai per mažai finansuojama;
- reikalingos didelės investicijos į socialinį būstą, didesnis kompensacijų už būstą prieinamumas, bendrai būsto politika;
- per mažai reguliuojama būsto rinka; savininkai gali daryti beveik ką nori, kelti kainas ir pan.;
- džiaugiamės, kad atsiranda vis daugiau rekomendacijų dėl socialinių paslaugų; rezultatai matomi ne iš karto, o po keleto metų;
- trūksta socialinių paslaugų stebėsenos įrankio ir į tą stebėseną bei įgyvendinimą per menkai įtraukiamos savivaldybės;
- palankiai vertinamos rekomendacijos dėl sveikatos priežiūros;
- bendra pastaba dėl investicijų: po valdysenos pertvarkos NVO nebegali būti tiesioginiais pareiškėjais, o tik partneriais, todėl procesai labai užtruko; vėliau reikalinga rimta analizė, ar ši pertvarka tikrai pasiteisino ir ar neatsirado papildomos biurokratijos.

LPS „Solidarumas“:

- Kalbant apie RRF, negalima sutikti, kad trūksta lėšų. Per penkerius metus įplaukos į valstybės biudžetą išaugo nuo 10 mlrd. iki 17 mlrd. Statistika rodo, kad pinigų yra, bet kyla klausimas, kaip jie panaudojami. Galbūt lėšos skirstomos neteisingai;
- profesinė sąjunga labai pritaria rekomendacijoms, tačiau jos nevykdomos;
- mokesčių reforma tik kosmetinė ir neveiksminga, todėl kyla klausimas, ar bus numatytos sankcijos ir kokio dydžio. Kitaip rekomendacijos ir toliau bus nevykdomos;
- pritariame rekomendacijoms dėl viešojo sektoriaus stiprinimo, tačiau susiduriame su kita problema – optimizavimu, kai mažinamas žmonių skaičius ir didinamas darbo krūvis; atlyginamai viešajame sektoriuje didinami mažiau nei infliacija;
- būtinas didesnis ES spaudimas valstybėms, kad rekomendacijos būtų įgyvendinamos.

Komentaras: mes visi dalyvaujame, kada rengiamos EK rekomendacijos. Vyksta konsultacijos pirmiausia su valstybinėmis institucijomis, tačiau gana epizodiškai. Teisybė, kad rekomendacijose ne viskas atspindėta, kas yra aktualiausia. Gyvenimas dinamiškesnis nei tai, kas suplanuojama ar rekomenduojama. Rekomendacijos verslui yra pateisinamos. Svarbi yra energetinė nepriklausomybė, pertvarka. Lietuva padarė didelę pažangą atsinaujinančiųjų išteklių (pvz., saulės) energijos srityje, sudaromos sąlygos vėjo energijos plėtrai. Kai procesas sėkmingas, atsiranda ir valstybinių tarnybų (Ignitis, ESSO) piktnaudžiavimo, nors jos turėtų tenkinti viešąjį interesą. Deja, dalis pelno nueina ne visuomenės naudai. Reikalingos didelės investicijos į švaresnį viešąjį transportą (pvz., LT geležinkeliai itin prastos būklės).

Įgyvendinama ES ekonomikos valdymo sistemos reforma. Pasiūlymai turėtų pagerinti ekonominę ir socialinę valstybių narių augimą. Leidžiama valstybėms narėms nukrypti nuo Maastrichto kriterijų ir suteikiama daugiau laisvės įgyvendinant turimus planus. Kaip vertinate ekonomikos valdymo taisyklių reformą?

SOCIALINIAI PARTNERIAI

- Lankstumas iš esmės yra sveikintinas ir reikalingas dalykas;
- vis dėlto kyla pavojus, kad taip gali būti sudaromos sąlygos nevykdyti rekomendacijų, pvz., dėl viešojo sektoriaus, dėl bankų, dėl transporto;
- galbūt socialiniai partneriai turėtų aktyviau siekti daryti įtaką valstybės institucijoms;
- EK teikdama rekomendacijas turėtų labiau įsigilinti ir atsižvelgti į konkrečių valstybių narių padėtį ir kontekstą (pvz., LT yra viena iš mažiausiai išsiskolinusių valstybių);
- ekonomikos valdymo taisyklių reforma gali pasiteisinti; ji gali būti sėkminga Lietuvos ar šiaurės šalių mastu, bet nebūtinai – pietinėse valstybėse, o tai turės įtakos visos ES interesams.

INSTITUCIJOS

LR Finansų ministerija:

- LT laikosi fiskalinės drausmės, mūsų rodikliai atitinka Maastrichto kriterijus, valstybės skola nėra pasiekusi maksimalios ribos, kaip kitų ES šalių. Mūsų ilgalaikis tikslas ir toliau bus finansų tvarumas;
- neatrodo, kad yra daug laisvės nukrypti nuo kriterijų, pvz., jei investuoja į krašto apsaugą, nereikia, kad gali didinti skolą iki maksimalaus rodiklio;
- svarbu – tą tvarumą išlaikyti. Fiskalinė drausmė mus verčia labai atsargiai rinktis prioritetus, siekti išlaidų efektyvumo;
- diskusija dėl mokesčių reformos yra pati sudėtingiausia. Reforma plataus užmojo, ambicingi įsipareigojimai. Tai galimas šaltinis surinkti lėšų įvairioms valstybės reikmėms finansuoti. Dalis įsipareigojimų jau įgyvendinta.

Apibendrinimas. Mokesčių reforma – sudėtingas dalykas. Jos tikslas – ne surinkti daugiau lėšų, o jas surinkti teisingiau, užtikrinti teisingesnį apmokestinimą. Mūsų valstybės problema – pasitikėjimas valstybe. Surinkti mokesčiai dažnai iššvaistomi (trūksta tvarkos, nėra kontrolės): stadiono statybos, lošimo skandalai.

Nacionalinis švietimo NVO tinklas: Pilietinės visuomenės organizacijos ir nevyriausybinės organizacijos nebuvo įtrauktos į ekonomikos valdymo taisyklių reformos svarstymus. Šių organizacijų atstovai pageidautų dalyvauti diskusijose.

Komentaras. Konsultacijos vyksta, kartais uždaros, raštu, nuotoliu, rečiau gyvai, bet gal ir pačios pilietinės visuomenės organizacijos per mažai dalyvauja. Vis dėlto tenka pastebėti, kad per mažai konsultuojamasi tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu arba konsultuojamasi tik paskutiniame etape, kai jau viskas parengta ir lieka tik pritarti. Būtinoms konsultacijoms ankstyvesniu etapu.

Konsultacijos su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene

SOCIALINIAI PARTNERIAI

- Ekonomikos gavavimo planas labai platus ir sudėtingas. Sunku įsigilinti;
- dokumentų labai daug ir jie didelės apimties – užima daug laiko perskaityti;
- vis dėlto tuose dokumentuose turėtų būti kalbama ne tik apie tvarkaraštį, rodiklius, bet ir apie pažangą bei pasiektus rezultatus;
- tendencija negera – konsultacijų procedūra lėkštėja. Grįžtama prie vienkrypčio informavimo, nebevyksta dialogas. Su socialiniais partneriais konsultuojamasi tik dėl paties fakto, kad vyko konsultacijos, nelaukiant grįžtamojo ryšio. Nebematoma pridėtinės vertės būti regioninių plėtros tarybų partnerių grupėse;
- pilietinio ir socialinio dialogo stoka;
- dalyvavimas atstovavimo prasme neproporcingas (pvz., Mokesčių darbo grupėje neišlaikytos proporcijos tarp profsajungų ir darbdavių), pats procesas neįtraukus, atrodo beprasmiškas, nėra tęstinumo. Minimalių pajamų reforma taip pat užstrigusi;
- profesinių sąjungų dalyvavimas menkas, į jų pasiūlymus nepakankamai atsižvelgiama arba visiškai neatsižvelgiama. Besikeičiant vyriausybei konsultacinis darbas nutrūksta ir nebetęsiamas. Vėliau pateikiamas jau parengtas projektas paskutiniame etape, kai lieka tik susipažinti, nieko pakeisti nebegalima.

Kaip turėtų būti užtikrinta, kad socialiniai partneriai, visuomenė dalyvautų?

SOCIALINIAI PARTNERIAI

- Konsultacijų procesas turėtų būti apibrėžtas ES reglamente. Tai turėtų būti fiksuojama ir nacionaliniuose teisės aktuose, kurie neleistų pamiršti šio svarbaus etapo;

- rengiant RRF planą, konsultacijos buvo privalomos; be konsultavimosi niekas nepriėmė RRF planų;
- LT tos konsultacijos taip pat vyko, bet labiau socialinių partnerių, o ne valstybinių institucijų iniciatyva;
- pasigendama grįžtamojo ryšio, po konsultacijų turėtų būti informuojama, į ką atsižvelgta;
- valstybės narės kartu su partneriais turėtų nustatyti, kokiais būdais turėtų būti konsultuojamasi.

INSTITUCIJOS

LR Finansų ministerija:

- Netiesa, kad konsultacijos organizuojamos tik socialinių partnerių prašymu. Vyko plačios diskusijos įvairiais lygmenimis, taip pat ir raštu. Visi turėjo galimybę dalyvauti. Buvo paskelbtas dokumentas, kuriame buvo nurodyta, į ką atsižvelgta. Galbūt ne į viską, gal pritrūko išsamumo, nes planas turėjo būti parengtas per trumpą laiką.

LR Sveikatos apsaugos ministerija:

- Rekomendacijos sveikatos srityje ilgus metus kartojosi, visų pirma susijusios su pirmine sveikatos priežiūra ir prevencija;
- kalbant apie investicijas – tai nebūtinai reiškia didžiausią pinigų kiekį šioms sritims. Prioritetai nustatomi pagal konkrečias sąlygas ir poreikius. Jie gali keistis keičiantis padėčiai šalyje;
- socialinis dialogas – labai svarbus procesas, Lietuvoje jis nėra tobulas, nes interesų ratas labai platus, sunku į visus atsižvelgti;
- rengiant naujos kartos Lietuva planą, dialogas galbūt nebuvo labai gilus dėl laiko stokos, bet vyko tikrai nemažai konsultacijų su socialiniais partneriais;
- turime naują Lietuvos strateginio valdymo metodiką, pagal kurią reikalaujama išsamios analizės prieš pasirenkant prioritetus; šiuo tikslu vykdomos išsamios konsultacijos su socialiniais partneriais;
- pažangos priemonių instrumentas – ypatingai įtraukus procesas, nes reikalavimas buvo išsiaiškinti gilumines priežastis ir susidėlioti prioritetus;
- puikus pavyzdys – Lietuvos vizija 2050, kurią rengiant buvo plačiai konsultuojamasi įvairiais formatais.

EK atstovybės Lietuvoje Europos semestro pareigūnas:

- Rekomendacijos atitinka šalies interesus, į šį procesą investuojami dideli ištekliai. Itin svarbi socialinių partnerių nuomonė;
- jei kuriai nors sričiai pakankamai dėmesio skiriama nacionaliniuose atsigavimo planuose, tai tos srities rekomendacijos neteikiamos, pvz., nėra rekomendacijos dėl švietimo gerinimo, nes tai įtraukta į nacionalinį planą;
- dėl šaliai skirtų rekomendacijų efektyvumo, tik nedidelė dalis rekomendacijų yra vertinamos kaip visiškai arba reikšmingai įgyvendintos, visų pirma dėl to, kad rekomendacijos nėra įpareigojančios, o antra, dėl to, kad reformos negali būti įvykdytos per vienerius metus – tai ilgalaikis procesas;
- RRF suteikė naują postūmį rekomendacijų įgyvendinimui, atsirado daugiau paskatų jas įgyvendinti.

Diskusijos išvados

- Europos semestras yra tik dalis viso nacionalinių ekonomikos ir investicijų reformų proceso;
- išgirdome nuomonių, kad rekomendacijos ne visada yra aktualios ir atliepiančios naujus iššūkius;
- norėtusi, kad konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos geriau atspindėtų realią šalių padėtį; pasigendama savalaikių ir aktualesnių duomenų;
- kalbant apie RRF, išgirdome vertinimą, kad mikrovaldymas nužudė rezultata, taip pat tai, kad užsibrėžtus tikslus ne visais atvejais pavyko veiksmingai įgyvendinti dėl pasikaitusių aplinkybių;
- iš socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės išgirdome, kad rekomendacijos yra tikslinės ir aktualios, tačiau kai kurie socialinės srities aspektai nepakankamai atliepiami;

- dialogo ir grįžtamojo ryšio klausimas – itin aktualus pilietinei visuomenei. Vyksta plataus masto konsultacijų procesai, tačiau pilietinė visuomenė ne visuomet turi galimybę veiksmingai ir prasmingai į juos įsitraukti, ypač į konsultacijas dėl tikslinių priemonių;
- paminėtas neproporcingas dalyvavimas, nepakankamas proceso įtraukumas, stebėsenos trūkumas;
- daug kartų akcentuotas žymiai didesnis nacionalinių strategijų ir dokumentų prasmingumas ir aktualumas, palyginti su Europos semestru, kuriam būdingas tam tikras ribotumas;
- labai svarbus socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės kompetencijų didinimas, kad būtų paskatintas didesnis savininkiškumo jausmas ir noras aktyviai ir prasmingai dalyvauti bei siekti rezultatų.

Dalyviai

- Gintaras Morkis, EESRK narys, Lietuvos pramonininkų konfederacijos (LPK) generalinio direktoriaus pavaduotojas (renginio moderatorius)
- Marius Vaščega, Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovas
- Luca Jahier, EESRK Europos semestro pirmininkas
- Kristina Krupavičienė, EESRK narė, Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė
- Ričardas Gaurys, Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje Europos semestro pareigūnas
- Natalija Kazlauskienė, LR Vyriausybės Ministrės pirmininkės patarėja
- Paulius Baniūnas, LR Finansų ministerijos Investicijų departamento vyresnysis patarėjas
- Aurimas Antanaitis, LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijos vyriausiasis patarėjas
- Enrikas Eteris, LR Energetikos ministerijos Strateginio ir finansų valdymo skyriaus projektų vadovas
- Rita Žemaitytė-Tack, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vyresnioji patarėja
- Audra Mikalauškaitė, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Horizontalios politikos ir projektų valdymo grupės vyriausioji patarėja
- Vilmantė Germanavičienė, LR Švietimo, mokslo, sporto ministerijos atstovė
- Raimonda Janonienė, LR Sveikatos apsaugos ministerijos Strateginio valdymo departamento direktorė
- Loreta Maskaliovienė, LR Susisieikimo viceministrė
- Monika Grigalauskiene, Asociacijos Investors' Forum atstovė
- Eglė Stonkutė, LPK ekonomistė-analitikė
- Asta Rinkevičiūtė, LPK Komunikacijos departamento direktorė
- Inga Ruginienė, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos (LPSK) pirmininkė
- Aušra Januškevičiūtė, LPSK tarptautinių ryšių specialistė
- Ričardas Garuolis, Lietuvos profesinės sąjungos (LPS) „Solidarumas“ pavaduotojas
- Jovita Pretzsch, LPS „Solidarumas“ pavaduotoja
- Virginija Labunskaitė, LPS „Solidarumas“ atstovė
- Judita Akromienė, Nacionalinio švietimo NVO tinklo direktorė
- Gaja Šavelė, Nacionalinės NVO koalicijos direktorė
- Aistė Adomavičienė, Skurdo mažinimo tinklo vadovė
- Gintaras Morkis, EESRK narys, Lietuvos pramonininkų konfederacijos (LPK) generalinio direktoriaus pavaduotojas (renginio moderatorius)
- Marius Vaščega, Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovas
- Luca Jahier, EESRK Europos semestro pirmininkas
- Dovilė Juodkaitė, EESRK narė, Lietuvos negalios organizacijų forumo prezidentė
- Kristina Krupavičienė, EESRK narė, Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė